Aspecte ale relaţiei contractuale dintre biblioteca publică şi utilizatori

MARIANA ISTRATE,
MIHAIL ART. MIRCEA
Biblioteca Judeţeană Mureş

I. Consideraţii introductive

Principalul izvor de obligaţii prin care se realizează satisfacerea necesităţilor oamenilor, atât materiale cât şi spirituale, este contractul, acel „*act juridic prin care două sau mai multe persoane îşi manifestă voinţa concordantă de a crea, modifica sau stinge un raport juridic*."[1] Astfel, cumpărarea unei cărţi de la librărie, vizionarea unui film sau a unui spectacol de teatru, transportul cu autobuzul, presupun încheierea unor contracte. Aproape zilnic, fără să ne gândim la acest aspect, încheiem contracte.

La satisfacerea nevoilor spirituale ale oamenilor concură cu succes şi instituţia bibliotecară. Scopul ei este exprimat în primul articol al Regulamentului-cadru de organizare şi funcţionare a bibliotecii publice:

„(1) *Bibliotecile publice sunt biblioteci cu profil enciclopedic, care sunt puse în slujba unei comunităţi locale sau judeţene şi care permit accesul nelimitat şi gratuit la colecţii, baze de date şi la alte surse proprii de informaţii.*

(2) *Bibliotecile publice asigură egalitatea accesului la informaţii şi la documentele necesare informării, educaţiei permanente, petrecerii timpului liber şi dezvoltării personalităţii utilizatorilor, fără deosebire de statut social ori economic, vârstă, sex, apartenenţă politică, religioasă ori etnică.*"

Desigur că şi pentru a accede la serviciile oferite de bibliotecă este nevoie tot de încheierea unui contract.

În această lucrare, ne-am propus să surprindem acele aspecte ale activităţii bibliotecare referitoare la legăturile contractuale cu utilizatorii. Necesitatea cunoaşterii acestora reprezintă o condiţie *sine qua non* pentru o bună derulare a raporturilor dintre cei doi parteneri.

De importanţa practică a temei ne dăm seama nu atunci când lucrurile decurg firesc, ci mai ales atunci când clauzele nu sunt respectate. Din păcate, probleme precum nerestituirea la termen sau chiar neînapoierea deloc a

[1] Ioan Albu, ***Drept civil. Contractul şi răspunderea contractuală***, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, p. 7.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

publicaţiilor dau destul de multă bătaie de cap bibliotecarilor şi creează probleme instituţiei. Încercăm să aducem puţină lumină în special asupra acestor chestiuni.

II. Scurte aspecte istorice

Trebuie să menţionăm, de la început, că am urmărit să prezentăm în special modul în care s-au reflectat de-a lungul timpului, în actele normative privitoare la biblioteci, dispoziţiile vizând condiţiile de acces în bibliotecă, drepturile şi obligaţiile cititorilor, precum şi mijloacele de recuperare a publicaţiilor.

De un mare folos în acest sens ne-a fost lucrarea în două volume ***Istoria bibliotecilor în legi şi documente*** de Constantin Mătuşoiu şi Mihaela Hélène Dinu,[2] toate citatele din actele normative fiind preluate din această preţioasă carte.

Ideea de bibliotecă publică o regăsim în Regulamentul şcoalelor (Anexa nr. 4 a Regulamentului Organic) din 1833, prin care se hotărăşte să se întocmească o bibliotecă în Colegiul de la Sf. Sava, şi o alta în şcoala din Craiova; documentul se referă la „*Biblioteca naţională din Bucureşti în Colegiul Sf. Sava*."[3]

Regulamentul Bibliotecii Naţionale, de la Colegiul Sf. Sava din Bucureşti, din 1836, cuprinde prevederi referitoare şi la organizarea lecturii publice după norme şi un orar stabilit.[4]

În 1841 apare regulamentul bibliotecii de pe lângă Academia Mihăileană din Iaşi. În cuprinsul celor 16 articole, se prevăd condiţiile de înscriere („*Oricine va putea fi primit în bibliotecă înfăţoşind biletul Epitropiei dat pe patru luni şi care va trebui renoit la încheerea acestui termin*"), obligaţii ale cititorilor („*Nu este îngăduit a se face pe vreo carte nici o însămnare cu creionul sau condeiul. Asemine oprit este de a îndoi filele*") şi sancţiuni („*Cetitoriul care va călca aceste orânduieli va fi datoriu a plăti o somă proporţională daunei şi preţului cărţei desfigurate*." „*Acela carele ar strica o carte rupând-o, picând-o cu cerneală va fi datoriu a da bibliotecariului preţul uvrajului stricat, şi nu-şi va putea retrage soma depusă decât atuncea când în epoha hotărâtă de bibliotecariu va depune în locul uvrajului sau volumului stricat un alt nou şi de aseminea ca cel dintâi pe care atunce îl va putea lua în a sa dispoziţie.*")[5]

O dispoziţie foarte interesantă este prevăzută în Regulamentul Bibliotecilor militare din 10 noiembrie 1846, care la punctul 6 prevede că „*Faţa ce se va împrumuta să îndatoreşte a înapoea tomul împrumutat în termin de o lună de zile, iar*

---

[2] Constantin Mătuşoiu, Mihaela Hélène Dinu, ***Istoria bibliotecilor din România în legi şi documente*** I. 1817-1944; II. 1945-2000. Constanţa, Editura Ponto, 2001.

[3] Gheorghe Buluţă, Victor Petrescu, ***Vademecum legislativ pentru biblioteci***, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2004, p. 14-15.

[4] ***Ibidem***, p. 15.

[5] Constantin Mătuşoiu, Mihaela Hélène Dinu, ***op. cit.***, vol. 1, p. 31-32.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

amândouă tomurile după două luni; la neurmare, spre pedeapsă va plăti straf câte un leu de fiecare zi de întârziere, adică de la împlinirea terminului", iar la punctul 7 se prevede: „*Cu suma adunată în strafuri să vor cumpăra noi uvrajuri poroncite de hatmanul*."[6] Iată o prefigurare a dispoziţiilor art. 67 alin. 1 şi 4 din actuala Lege a Bibliotecilor!

După Unirea Principatelor, în 28 octombrie 1864, apare primul Regulament pentru bibliotecile publice, având 52 de articole împărţite în cinci capitole. În capitolul V, *Despre sala de lectură şi lectori*, se arată că „*Vericine este primit în sala de lectură la orele hotărâte mai jos*" (art. 33), dar şi că *„Este oprită intrarea în sală:*

a) Pentru indivizii care o dată au fost prinşi îndosind cărţi sau obiecte de ale bibliotecei;

b) Pentru indivizii în stare de exaltare şi beţie." (art. 34)[7]

Condiţiile de împrumut la domiciliu erau restrictive. În acest sens, art. 50 prevedea că: *„Nici o carte şi nici un obiect al bibliotecei sub nici un cuvânt nu se va da afară din sala de lectură fără de speciala autorisare a comitetului bibliotecei",* iar în art. 51 se arăta că *„Nu poate comitetul da o asemenea autorisare decât pentru două volumine deodată şi numai în favoarea:*

a) Donatorilor bibliotecei trecuţi în cartea de aur;

b) În favoarea profesorilor publici;

c) În favoarea acelor ce-şi vor depune mai dinainte preţul operei împrumutate.

N. B. Sub nici un cuvânt cărţile împrumutate nu vor sta afară peste o lună de zile."[8]

Trebuie să menţionăm şi intrarea în vigoare, la 1 decembrie 1865, a Codului civil român ale cărui prevederi constituie dreptul comun în materie civilă. Acest cod, cu unele modificări, a rezistat până în zilele noastre. Aspectele care ne interesează în mod deosebit sunt cele cuprinse în Titlul III, ***Despre contracte sau convenţii***, şi cele cuprinse în Titlul X, ***Despre comodat***. În măsura în care regulamentele de bibliotecă nu aveau dispoziţii contrare, aceste prevederi se aplicau (şi se aplică) împrumutului de carte.

În 11 august 1869, apare Regulamentul despre modul întrebuinţiarei Bibliotecei Asociaţiunei Transilvane Române pentru Literatura şi Cultura Poporului Român. La punctul 5 se arată că *„Pentru asecurarea bibliotecei, opurile se estradau din ea numai pre lângă un revers dat de către primitoriu, preveziut cu visa presiedintelui asociaţiunei", iar la punctul 6 se arăta că „Reversul de primire compus după formulariul avizimat de presiedinte sau vicepresiedinte se păstrează deosebi de bibliotecariu şi se înapoiază aducătoriului opului".* La punctul 7 se prevedea condiţia

[6] ***Ibidem***, p. 35.

[7] ***Ibidem***, p. 53.

[8] ***Ibidem***, p. 54.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

că *„Opul primit are a se restitui în starea în care a fost când s-a primit”,* iar la punctul 8: *„Nimeni nu poate ţinea la sine un op luat spre folosire mai mult decît 4 septemani. Bibliotecariul, după espirarea termenului de folosire, va provoca pe moros la restituirea opului în termin de 8 zile. Admoniţiunea se va face în scris şi morosul va avea să solveze după primita admoniţiune pentru reţinerea opului pentru fiecare zi de 10 cr. Nedându-se ascultare acestei admonţiuni, sau restituindu-se opul cu vreun defect, bibliotecariul, fără amânare, va face arătare comitetului, ca acesta în siedinţia sa cea mai deaproape, să întreprindă paşii necesari pentru desdăunare.*”[9]

O prevedere interesantă găsim în art. 12 din Regulamentul pentru înfiinţarea, îmbunătăţirea şi administraţia unei biblioteci în oraşul Piteşti, din 16 martie 1886. *„Orice cititor care nu va aduce cărţile la timp va fi obligat a plăti în bani costul acelei cărţi înzecit decât valoarea acelei cărţi. Aceasta, fără curs de judecată, somaţie sau punere în întârziere, se va executa de către casierul comunei, aplicându-se legea de urmărire ca pentru celelalte datorii comunale.*”[10] Un adevărat titlu executoriu!

În 5 septembrie 1898 intră în vigoare Regulamentul pentru funcţionarea bibliotecilor populare. Acestea se înfiinţau pe lângă şcoalele primare urbane şi rurale. Se prevăd condiţiile pentru împrumut la domiciliu. Potrivit art. 9, *„Dacă până la opt zile după expirarea termenului pentru care cartea a fost împrumutată, ea nu este înapoiată bibliotecii, împrumutătorul va fi urmărit de director sau diriginte pentru restituirea preţului ei, precum şi cheltuielilor de urmărire. Tot aşa se va urma şi dacă cartea se va restitui deteriorată.*”[11]

Ca o curiozitate, în Regulamentul Bibliotecii Pedagogice a Casei Şcoalelor din 1910, la punctul 8 din cap. IV, se indică faptul că *„Numărul cărţilor împrumutate va fi de maximum cinci volume mai mici şi trei volume mai mari. În nici un caz însă ele nu vor putea trece de 5 kilograme.*”[12]

Prima lege a bibliotecilor apare în 14 aprilie 1932, la iniţiativa lui Nicolae Iorga. În primul articol se arată că biblioteca publică ce trebuia înfiinţată în fiecare municipiu, comună urbană şi rurală, este accesibilă tuturor. Dispoziţiile din lege urmau să fie dezvoltate într-un regulament.

Prin Decretul nr. 179 din 4 iunie 1959 prin care se modifică Decretul nr. 387/1952, se extinde procedura urmăririi pe cale notarială şi la creanţele reprezentând valoarea bunurilor nerestituite bibliotecilor. Această prevedere rămâne în vigoare până la apariţia în 1995 a Legii nr. 36/1995.

---

[9] ***Ibidem***, p. 58.
[10] ***Ibidem***, p. 74.
[11] ***Ibidem***, p. 98.
[12] ***Ibidem***, p. 141.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

Regulamentele de organizare şi funcţionare a bibliotecilor săteşti (1955), orăşeneşti (1966), şi raionale (1966), nu cuprind prea multe dispoziţii referitoare la condiţiile de împrumut, normele de consultare urmând să se stabilească de conducerea bibliotecii.

Regulamentul de organizare şi funcţionare a bibliotecilor publice din 1998 foloseşte pentru prima dată noţiunea de utilizator în locul celei obişnuite, de cititor. Se remarcă complexitatea serviciilor oferite de bibliotecă.

III. Contractul de utilizare

Noţiunea de utilizator a înlocuit cu succes noţiunea de cititor în limbajul bibliotecarilor, deoarece are un înţeles mult mai cuprinzător. Ea nu desemnează doar persoana care studiază o carte la sediul bibliotecii sau o împrumută la domiciliu, ci persoana care foloseşte / are acces la toate serviciile unei biblioteci, instituţie care în secolul XXI are multiple roluri, oferind şi alte servicii decât cele pe care le oferea în secolul XX.

De această nouă realitate credem că a ţinut cont ministerul de resort când a folosit sintagma „contract de utilizare", în locul celei mai vechi, de „contract de împrumut", pentru a desemna, în Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a bibliotecilor publice, acordul încheiat între bibliotecă şi utilizatori pentru ca aceştia să poată beneficia de serviciile ei. Din acest punct de vedere, este o iniţiativă salutară.

Cu totul surprinzător, însă, în art. 54, la punctul c, se arată că acest contract de utilizare are rolul unui titlu executoriu. Şi aceasta cu atât mai mult cu cât regulamentul a fost adus la cunoştinţa bibliotecilor printr-o simplă adresă (Adresa Ministerului Culturii şi Cultelor nr. 1508/2002). Dar numai legea poate conferi putere executorie unui înscris, în nici un caz o adresă şi nici chiar un ordin al ministerului!

Pe de altă parte, nu înţelegem de ce acest regulament nu a fost aprobat printr-un ordin al Ministerului Culturii şi Cultelor, mai ales că a trecut atâta timp de la intrarea în vigoare a Legii Bibliotecilor. Regulamentele-cadru de funcţionare a bibliotecilor universitare, a bibliotecilor specializate şi a bibliotecilor şcolare din sistemul naţional, au fost toate aprobate prin ordinul Ministerului Educaţiei şi Cercetării nr. 3944/9 mai 2003!

În această situaţie, credem că ar fi de dorit o consacrare legislativă, *de lege ferenda,* a contractului de utilizare, care să aibă, desigur, rolul unui titlu executoriu. Căci, în prezent, *de lege lata,* bibliotecile nu au nici un folos de prevederea art. 54 pct. c din regulament. De asemenea, benefică ar fi şi aprobarea printr-un ordin a regulamentului-cadru.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

După semnalarea acestor aspecte, să ne oprim puţin la diferenţa dintre contractul de utilizare şi un contract de împrumut. În opinia noastră, contractul de utilizare este un contract complex, care îl înglobează pe celălalt. Printr-un contract complex se pot realiza mai multe operaţiuni juridice,[13] concretizate atât în contracte numite, cât şi nenumite.

Gândindu-ne la spectrul larg al serviciilor oferite de biblioteci, vedem că acestea:

a) pot, potrivit art. 6 din regulament, să ofere unele servicii pe bază de tarife, printre care: activităţi bibliografice şi documentare complexe, tehnoredactare, copiere şi multiplicare de documente, traduceri, navigare pe internet. Aceste operaţiuni sunt guvernate de regulile aplicabile contractului de antrepriză sau prestări servicii;

b) pot oferi servicii fără nici o taxă, de exemplu, de copiere pe dischete sau CD-uri a informaţiilor din baza de date legislativă, acestei operaţiuni nefiindu-i aplicabile regulile contractului de antrepriză, care presupune obligatoriu un preţ, un tarif. Este de fapt un contract gratuit, nenumit.

c) pot amenaja spaţii speciale pentru paza lucrurilor utilizatorilor, pe perioada în care ei staţionează în incinta bibliotecii. Considerăm că se aplică în acest caz, dispoziţiile privitoare la contractul de depozit necesar;[14]

d) oferă utilizatorilor publicaţiile bibliotecii spre studiu, informare şi lectură la domiciliu, operaţiune care îmbracă haina juridică a unui contract de comodat. Este, poate, cea mai importantă activitate a bibliotecii, care ridică şi cele mai multe probleme, datorate, în special, neîndeplinirii de către cititori a obligaţiei de restituire. Având în vedere aceste aspecte, despre contractul de împrumut şi despre procedura de recuperare a publicaţiilor vom vorbi în capitole distincte.

Caracteristic pentru un contract complex, este că i se aplică regulile privitoare la contractele simple ce intră în componenţa lui;[15] la fel şi pentru contractul de utilizare.

IV. Contractul de împrumut al publicaţiilor bibliotecii la domiciliu

Contractul încheiat între cititor şi bibliotecă în vederea împrumutului de carte are natura juridică a unui comodat (împrumut de folosinţă), fiind reglementat de art. 1560-1575 Cod civil. În măsura în care în Legea Bibliotecilor sau în Regulamentul de împrumut al publicaţiilor la domiciliu al fiecărei biblioteci

[13] Ioan Albu, ***op. cit.***, p. 48.

[14] Deak Francisc, ***Tratat de drept civil. Contracte speciale***, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2001, p. 391-392.

[15] Ioan Albu, ***op. cit.***, p. 48.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

nu apar dispoziţii contrare, se aplică regulile prevăzute în articolele mai sus menţionate, completate cu regulile generale de drept civil.

O **definiţie** a contractului de împrumut adaptată la împrumutul cărţilor de la bibliotecile publice ar putea fi următoarea: este contractul prin care biblioteca predă unui cititor în folosinţă gratuită şi temporară unul sau mai multe documente de bibliotecă, cu obligaţia pentru cititor de a le restitui în natură, în individualitatea şi în integritatea lor fizică, la termenul expres stipulat în contract.

Acest contract prezintă următoarele **caractere juridice**:

a) Este un contract real**,** deoarece pentru a fi valabil încheiat, pe lângă înţelegerea părţilor, este necesară şi o altă condiţie, predarea lucrului împrumutat (a cărţilor). Condiţia rezidă din prevederile art. 1576 Cod civil, potrivit cărora, împrumutul ia naştere numai din momentul predării lucrului. Obligaţia de predare efectivă a lucrului nu este un efect al contractului, ci chiar o condiţie pentru formarea lui.[16,17] Simplul acord de voinţă al părţilor dă naştere doar unui antecontract.[18,19] Fiind un antecontract, el va fi guvernat de regulile generale aplicabile contractelor şi nu de regulile aplicabile contractelor reale.[20] Un exemplu concret de antecontract ar fi acela când biblioteca se obligă să reţină o carte pentru un cititor, care nu are la el permisul de intrare, în vederea împrumutului.

b) Este un contract esenţialmente gratuit. Acest fapt rezidă atât din prevederile art. 1561 Cod civil, „*comodatul este esenţial gratuit*," cât şi din prevederile art. 6 al. 1 din Legea Bibliotecilor nr. 334/2002: „*În bibliotecile de drept public accesul la colecţiile şi bazele de date proprii este gratuit*." Dacă pentru folosirea cărţilor s-ar percepe o contravaloare, am fi în prezenţa unui contract de locaţiune şi nu a unui comodat.[21,22]

c) Este un contract unilateral, deoarece naşte obligaţii numai pentru cititori.

d) Este un contract de adeziune deoarece este redactat în întregime de o singură parte contractantă, în speţă, biblioteca. Cititorul nu poate practic să

---

[16] Ana Manea Luca, ***Drept civil. Noţiuni generale despre obligaţii. Contracte civile***, Iaşi, Editura Fundaţiei „Chemarea" , 1994, p. 278.

[17] Deak Francisc, ***op. cit.***, p. 340-341.

[18] Ana Manea Luca, ***op. cit.***, p. 279.

[19] Dan Chirică, ***Drept civil. Contracte speciale***, Bucureşti, Editura Lumina Lex, 1997, p. 206-207.

[20] Deak Francisc, ***op. cit.***, p. 341.

[21] Ana Manea Luca, ***op. cit.***, p. 279.

[22] Dan Chirică, ***op. cit.***, p. 207.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

modifice aceste clauze. El le poate accepta sau nu. Dacă le acceptă, el pur şi simplu aderă la un contract preredactat.[23]

e) Este un contract translativ de folosinţă. În temeiul acestuia, cititorul dobândeşte numai un drept de folosinţă, nu un drept real. În acest sens, art. 1562 Cod civil prevede că „*împrumutătorul rămâne proprietarul lucrului dat împrumut.*" Cititorul, având doar detenţia precară a cărţilor, este obligat la restituire. („*Detenţia precară este acea stăpânire de fapt a unui lucru, exercitată temporar, în baza unui raport juridic cu proprietarul acestuia, implicând obligaţia restituirii lui.*"[24])

În principiu, **condiţiile de valabilitate** a contractului nu prezintă elemente specifice, fiind aplicabile regulile de drept comun (art. 948-968 Cod civil). Ne referim puţin la obiect, la părţi şi la dovadă.

Contractul poate avea ca obiect acele documente destinate împrumutului la domiciliu (cărţi, discuri, casete şi altele), prevăzute în regulamentul propriu.

Părţile contractului**:** Calitatea de comodant**,** în cazul nostru, o are o bibliotecă publică, considerată de Legea Bibliotecilor în art. 1 lit. e ca fiind „*biblioteca de tip enciclopedic pusă în slujba unei comunităţi locale sau judeţene.*" Comodatar poate fi orice cititor, cu drept de împrumut la domiciliu, potrivit Regulamentului de împrumut al fiecărei biblioteci. El trebuie să aibă capacitatea de a încheia acte de administrare.

Dovada contractului**.** Conform regulilor generale, este suficient un înscris sub semnătură privată, cerut *ad probationem*, dacă documentul de bibliotecă valorează mai mult de 250 lei, redactat într-un singur exemplar, pentru bibliotecă. În speţă, se folosesc fişa de înscriere, fişa de împrumut şi fişa cărţii, semnate de cititor şi Regulamentul de împrumut al publicaţiilor bibliotecii la domiciliu. Faptul material al predării cărţilor poate fi dovedit prin orice mijloc de probă, indiferent de valoarea acestora.[25]

Efectele contractului:

Efectele unui contract constau în drepturile şi obligaţiile părţilor, care derivă din acesta. Fiind un contract real, împrumutul naşte obligaţii numai în sarcina cititorilor.

a. Conservarea lucrului**.** Cititorul are obligaţia de a îngriji publicaţiile împrumutate chiar mai bine decât dacă ar fi ale sale, deoarece contractul este încheiat în folosul său. Potrivit art. 1564 Cod civil, „c*omodatarul este dator să îngrijească, ca un bun proprietar, de conservarea lucrului împrumutat, şi nu poate să se*

---

[23] Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, ***Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor***, Bucureşti, Editura All Educational, 1998, p. 39.

[24] Ana Manea Luca, ***op. cit.***, p. 280.

[25] Vezi în acest sens Deak Francisc, ***op. cit.***, p. 344.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

servească decât la trebuinţa determinată prin natura lui, sau prin convenţie, sub pedeapsă de a plăti daune-interese, de se cuvine." Dacă publicaţiile pier fortuit, tot cititorul răspunde, întrucât publicaţiile au fost preţuite la momentul împrumutării. În acest sens, art. 1567 Cod civil prevede că „*dacă lucrul s-a preţuit când s-a împrumutat, atunci pentru pierderea lui, căşunată chiar prin caz fortuit, rămâne răspunzător comodatarul, întrucât nu s-a stipulat contrariul.*"

b. Folosirea publicaţiilor doar pentru uzul propriu. Cititorul nu poate împrumuta unei terţe persoane cărţile primite, deoarece el le deţine ca un detentor precar, deci numai pentru folosinţa proprie.

c. Restituirea publicaţiilor. Reprezintă principala obligaţie a cititorului, acesta trebuind la scadenţă să restituie cărţile împrumutate. Scadenţa obligaţiei de restituire este stabilită în regulamentul intern al fiecărei biblioteci, termenul de împrumut fiind, de regulă, de 14 zile.

Potrivit art. 67 alin. 1 din Legea Bibliotecilor, „*nerestituirea la termen a documentelor de bibliotecă împrumutate se sancţionează cu plata unei sume aplicată gradual, până la 50% din valoarea medie de achiziţie a documentelor de bibliotecă din anul precedent*," iar potrivit alin. 2 al aceluiaşi articol, „*distrugerea sau pierderea documentelor, bunuri culturale comune, de către utilizatori se sancţionează prin recuperarea fizică a unor documente identice sau prin achitarea valorii de inventar a documentelor* [respective]*, actualizată cu aplicarea coeficientului de inflaţie la zi, la care se adaugă o sumă echivalentă cu de 1 – 5 ori faţă de preţul astfel calculat.*"

Câteva menţiuni sunt necesare:

a) Legea nu prevede care este modalitatea de calcul, în cazul nerestituirii la termen, dacă în anul anterior nu s-a achiziţionat nici o publicaţie sau au fost achiziţionate astfel de documente încât valoarea medie per document este foarte mică.

b) În cazul distrugerii sau pierderii documentelor, legea arată că sancţiunea este recuperarea fizică a unor documente identice, *sau* achitarea valorii de inventar…, dând impresia că cititorul poate alege oricare din aceste modalităţi. Nu ni se pare corect, legea trebuind să instituie clar o ordine de preferinţă, în sensul că cititorul este obligat să procedeze, dacă este cu putinţă, la recuperarea fizică şi doar în subsidiar, în caz de imposibilitate absolută, să se poată recurge la cea de a doua modalitate. În această situaţie considerăm că s-ar asigura o mai mare protecţie a fondului de carte, nelăsându-l la dispoziţia unor cititori de rea-credinţă, comozi sau interesaţi, care ar prefera *ab initio* să plătească o sumă de bani, păstrându-şi, eventual, cărţile împrumutate.

Dacă cititorii refuză restituirea cărţilor, biblioteca are la dispoziţie o acţiune personală, *ex contractu.* Această acţiune este supusă prescripţiei extinctive, iar termenul general de prescripţie (de trei ani) începe să curgă de la expirarea

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

termenului convenit pentru restituire (potrivit art. 7 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958). După prescrierea acţiunii, obligaţia de restituire, dintr-o obligaţie civilă perfectă, se transformă într-o obligaţie naturală. Ea ne apare ca o „obligaţie civilă degradată"; în privinţa ei nu se mai poate cere executarea silită, dar, de îndată ce a fost executată, debitorul nu mai are dreptul să pretindă restituirea prestaţiei.[26]

Stingerea efectelor contractului

a. Prin restituirea cărţilor împrumutate. Raporturile contractuale încetează prin restituirea cărţilor în stare corespunzătoare, la termenul prevăzut în contract. În toate cazurile, cititorul poate restitui cartea şi înainte de scadenţă.

b. Prin moartea cititorului. În acest caz, moştenitorii sunt obligaţi să restituie cărţile chiar înainte de expirarea termenului. În art. 1563 din Codul civil se arată: „*Dacă însă împrumutarea s-a făcut în privinţa numai a comodatarului, şi numai a persoanei lui, erezii lui nu pot să continue a se folosi de lucrul împrumutat*."

V. Procedura recuperării publicaţiilor, sau a contravalorii acestora, de la cititorii de rea-credinţă

Nerestituirea la termen a publicaţiilor de către cititori, dă dreptul bibliotecii să iniţieze procedura legală de recuperare.

Potrivit art. 16 litera i. din Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a bibliotecilor publice, biblioteca trebuie să întreprindă „*operaţiuni de avizare a restanţierilor, de recuperare fizică sau valorică a documentelor deteriorate ori pierdute de cititori, în condiţiile legii.*"

Neexistând o prevedere specială în Legea Bibliotecilor, se aplică procedura de drept comun.

A) Punerea cititorului-debitor în întârziere

Un prim pas îl reprezintă punerea cititorului debitor în întârziere cu privire la executarea obligaţiei de a restitui cărţile. Desigur, dacă cititorul nu şi-a executat obligaţia până la termenul prevăzut în contract, este în întârziere. Dar pentru ca întârzierea să producă efecte juridice specifice, ea trebuie constatată în formele prevăzute de lege, forme prin care debitorul să fie pus în întârziere,[27] pentru că *dies non interpellat pro homine* în reglementarea actuală.

Această regulă se justifică printr-un considerent de echitate, adică înainte de executarea silită să se dea posibilitatea debitorului-cititor de a executa voluntar obligaţia, şi aceasta mai ales că întârzierea s-ar putea datora unei simple culpe neglijente a lui, şi nu neapărat unei opuneri la executare.[28]

---

[26] Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, ***op. cit.***, p. 9.

[27] ***Ibidem***, p. 318.

[28] Ioan Albu, ***op. cit.***, p. 220.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

Punerea în întârziere constă într-o manifestare de voinţă din partea creditorului prin care acesta pretinde executarea obligaţiei de către debitor. Ea se face, potrivit art. 1079 Cod civil, în forma notificării prin intermediul executorilor judecătoreşti, care constă în cererea formală adresată debitorului să execute. Jurisprudenţa a admis şi punerea în întârziere extrajudiciară, prin scrisori şi telegrame.[29] Considerăm că o asemenea notificare ar fi utilă dacă s-ar face printr-o scrisoare recomandată cu confirmare de primire; în felul acesta Biblioteca ar avea o dovadă şi cheltuielile nu ar fi atât de mari.

Şi cererea de chemare în judecată a cititorului prin care se pretinde executarea obligaţiei ar avea tot rolul unei puneri în întârziere, dar noi recomandăm prima variantă, nu doar pentru considerentul de echitate, ci şi din raţiuni de eficienţă, deoarece potrivit art. 275 Cod proc. civ., „*pârâtul care a recunoscut la prima zi de înfăţişare pretenţiile reclamantului nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, afară numai dacă a fost pus în întârziere înainte de chemarea în judecată*."

Dacă cititorul nu restituie publicaţiile în termenul prevăzut în somaţie, Biblioteca se vede obligată să sesizeze instanţa de judecată, pentru a lua măsurile care se impun.

B) Chemarea în judecată a cititorului de rea-credinţă

Potrivit art. 109 Cod proc. civ, „*oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane trebuie să facă o cerere înaintea instanţei competente*."

Instanţa competentă să judece cererea, din punct de vedere material, este judecătoria. Potrivit art. 1 pct. 1 din Cod proc. civ., „*judecătoriile judecă în primă instanţă toate procesele şi cererile, în afară de cele date prin lege în competenţa altor instanţe*."

În privinţa competenţei teritoriale, Codul de procedură civilă stabileşte o competenţă alternativă; în cazul de faţă, competentă să judece cauza este atât instanţa domiciliului pârâtului cât şi instanţa locului prevăzut în contract pentru executarea obligaţiei. Evident, în cazul în care sediul bibliotecii şi domiciliul pârâtului nu se află în raza teritorială a aceleiaşi instanţe, preferabilă este cea de a doua variantă (art. 12 Cod proc. civ. prevede că „*reclamantul are alegerea între mai multe instanţe competente.*") Normele care reglementează competenţa teritorială, au, în principiu caracter dispozitiv, deci părţile pot deroga de la ele.[30]

---

[29] ***Ibidem***.

[30] Viorel Mihai Ciobanu, ***Tratat teoretic şi practic de procedură civilă***, Bucureşti, Editura Naţional, 1997, vol. 1, p. 422.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

Cererea de chemare în judecată este „*actul de procedură prin care partea se adresează instanţei pentru a invoca aplicarea legii la un caz determinat*."[31] Ea va cuprinde, în conformitate cu prevederile art. 112 şi 82 Cod proc. civ.:

a) Arătarea instanţei către care se îndreaptă cererea (art. 82);

b) Numele, domiciliul sau reşedinţa pârâtului şi denumirea, sediul, numărul de înscriere în registrul persoanelor juridice, codul fiscal, codul bancar al bibliotecii (pct. 1, art. 112);

c) Numele şi calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia şi sediul profesional (pct. 2, art. 112).

Considerăm potrivit să arătăm aici şi cine poate reprezenta biblioteca în faţa instanţei civile: juristul acesteia, dacă are, un avocat sau chiar un angajat al bibliotecii care primeşte în acest sens o procură. Potrivit art. 68 alin 1, teza I Cod proc. civ., procura pentru exerciţiul dreptului de chemare în judecată sau de reprezentare în judecată trebuie făcută prin înscris sub semnătură legalizată. Dacă mandatul este dat unei alte persoane decât unui avocat sau consilier juridic, aceasta nu poate pune concluzii în fond. (art. 68 alin. 4 Cod proc. civ.);

d) Obiectul cererii şi valoarea lui, după preţuirea reclamantului, atunci când preţuirea este cu putinţă (pct. 3, art. 112).

Prin obiect al cererii de chemare în judecată se înţelege pretenţia concretă a reclamantului.[32] (Se solicită restituirea publicaţiilor, iar dacă nu plata contravalorii acestora, plata penalităţilor de întârziere şi plata cheltuielilor de judecată);

d) Arătarea motivelor de fapt şi de drept pe care se întemeiază cererea (pct. 4, art. 112); când dovada se face prin înscrisuri, se vor alătura la cerere atâtea copii câţi pârâţi sunt, mai mult câte o copie de pe fiecare înscris, pentru instanţă; copiile vor fi certificate de către reclamant că sunt la fel cu originalul;

e) Arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere (pct. 5, art. 112);

f) Semnătura (pct. 6, art. 112).

Prezentăm în anexa 1 modelul unei astfel de cereri.

Potrivit art. 113 alin. 1 Cod proc. civ., la cererea de chemare în judecată se va alătura o copie şi pentru pârât.

O prevedere importantă în favoarea reclamantului care nu dispune de cunoştinţele juridice necesare, conţine art. 114 Cod proc. civ., care arată că preşedintele instanţei sau judecătorul de serviciu verifică la primirea cererii dacă aceasta întruneşte cerinţele prevăzute de lege, iar în caz contrar îi pune în vedere să modifice cererea.

---

[31] ***Ibidem***, vol. 2, p. 24.

[32] ***Ibidem***, p. 28.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

Desigur că toată această procedură implică pentru bibliotecă anumite cheltuieli. Deloc neglijabile sunt cheltuielile reprezentând taxele de timbru şi timbru judiciar, care sunt solicitate la introducerea cererii. Astfel, potrivit art. 1 din Legea nr. 146/1997, „*acţiunile şi cererile introduse la instanţele judecătoreşti ...sunt supuse taxelor judiciare de timbru... şi se taxează în mod diferenţiat, după cum obiectul acestora este sau nu evaluabil în bani, cu excepţiile prevăzute de lege,*" iar potrivit art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 32/1995, timbrul judiciar „*se aplică acţiunilor, cererilor, actelor şi serviciilor de competenţa tuturor instanţelor judecătoreşti.*"

Care sunt efectele cererii de chemare în judecată? Prin aceasta se învesteşte instanţa cu soluţionarea litigiului la care se referă,[33] în limitele trasate de reclamant şi se întrerupe termenul de prescripţie a dreptului de acţiune, mai exact a dreptului de a obţine condamnarea pârâtului.[34]

Judecata propriu-zisă nu comportă reguli deosebite, şi nici eventualele căi de atac, deci nu considerăm necesar să dezvoltăm aceste aspecte.

În cazul în care instanţa soluţionează favorabil cauza, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti, aceasta trebuie **învestită cu formula executorie**. Cererea se adresează primei instanţe. Formula executorie este prevăzută în art. 269 alin. 1 şi constă în ordinul dat de Preşedintele României agenţilor executivi şi ai forţei publice să execute hotărârea.

Hotărârea învestită se dă numai părţii care a câştigat sau reprezentantului ei.

Odată învestită cu formula executorie, poate fi pornită executarea silită a hotărârii, ea fiind acum un titlu executoriu.

C) Executarea silită

Aceasta este „*procedura prin mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau prin alt titlu executoriu, constrânge pe debitorul său, care nu-şi execută de bună-voie obligaţiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a şi le aduce la îndeplinire în mod silit.*"[35]

Procedura executării silite este reglementată de art. 371^1-580^5 din Cod proc. civ. Vom accentua câteva aspecte relevante, cu menţiunea că în cazul în care contractul de utilizare ar fi fost, potrivit Legii Bibliotecilor, titlu executoriu, doar din acest punct ar fi trebuit pornite demersurile.

---

[33] ***Ibidem***, p. 52.

[34] ***Ibidem***, p. 53.

[35] ***Executarea creanţelor bugetare. Aspecte teoretice. Jurisprudenţă. Legislaţie***, Bucureşti, Editura All Beck, 2002, p. 14.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

Subliniem încă o dată necesitatea modificării Legii Bibliotecilor în sensul menţionat, mai ales că este vorba de creanţe ale statului, cărţile reprezentând bunuri publice, evitându-se astfel cheltuieli suplimentare, ca să nu mai punem la socoteală timpul pierdut.

Cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc.

Competenţa executorilor o stabileşte art. 373 Cod proc. civ. care arată că „*hotărârile judecătoreşti şi celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc din circumscripţia judecătoriei în care urmează să se efectueze executarea ori, în cazul urmăririi bunurilor, de către executorul judecătoresc din circumscripţia judecătoriei în care se află acestea*."

Executorul judecătoresc solicită instanţei de executare încuviinţarea executării, căreia îi va înainta, în copie, cererea creditorului urmăritor şi titlul executoriu.

În privinţa cheltuielilor necesare executării silite, dispoziţiile art. 371^7 arată că:

„(1) *Partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activităţi care interesează executarea silită este obligată să avanseze cheltuielile necesare în acest scop. Pentru actele sau activităţile dispuse din oficiu, cheltuielile se avansează de către creditor.*

(2) *Cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite sunt în sarcina debitorului urmărit, afară de cazul când creditorul a renunţat la executare sau dacă, prin lege, se prevede altfel.*

(3) *Sumele ce urmează a fi plătite se stabilesc de către executorul judecătoresc prin proces verbal, pe baza dovezilor prezentate de partea interesată, în condiţiile legii.*

Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, procesul-verbal constituie titlu executoriu."

Executarea va începe doar după ce executorul comunică debitorului o somaţie care cuprinde şi termenul în care cel somat urmează să-şi execute de bunăvoie obligaţia prevăzută în titlul executor, precum şi arătarea consecinţelor nerespectării acesteia. Dacă nici în termenul arătat în somaţie debitorul nu-şi execută de bunăvoie obligaţia, se va proceda la executarea silită (art. 387 Cod proc. civ.).

Potrivit art. 371^1 alin. 3 Cod proc. civ., „*executarea silită are loc până la realizarea dreptului recunoscut prin titlu executoriu, achitarea dobânzilor, penalităţilor sau altor sume, acordate potrivit legii prin acesta, precum şi a cheltuielilor de executare*."

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

ANEXA

Către Judecătoria Târgu-Mureş,

Domnule Preşedinte,

Subsemnatul …, în calitate de reprezentant al Bibliotecii Judeţene Mureş, cu sediul în strada George Enescu, nr. 2, având nr. de înscriere în registrul persoanelor juridice …, codul fiscal … şi contul bancar…;

Chem în judecată pe pârâtul …, domiciliat în … pentru a fi obligat:

1. Să restituie cărţile:
   a) (titlu, autor, ediţie, editura, an de apariţie, nr. de inventar)
   b) …….
   c) …….
   d) …….

sau contravaloarea acestora, calculată în conformitate cu art. 67 alin. 2 din Legea nr. 334/2002 republicată în M. Of. Nr. 132/11/02/2005, şi cu art. 14 lit. c din Regulamentul de împrumut al publicaţiilor la domiciliu nr. 68/2005 aprobat în şedinţa Consiliului de Administraţie al Bibliotecii Judeţene Mureş din data de 25 febr. 2005, astfel:

   a) …
   b) …
   c) …
   d) …

2. Să plătească suma de … RON, ca penalitate de întârziere, calculată potrivit art. 67 alin. 1 din Legea Bibliotecilor şi art. 13 din Regulamentul de împrumut al publicaţiilor la domiciliu nr. 68/2005 aprobat în şedinţa Consiliului de Administraţie al Bibliotecii Judeţene Mureş din data de 25 febr. 2005, suma stabilită pe zi de întârziere pentru o publicaţie fiind de 0,2 RON.
3. Să plătească cheltuielile de judecată.

Apreciez obiectul cererii mele la suma de … lei.

Motivele acţiunii:

În fapt, la data de … pârâtul a împrumutat cele 4 cărţi menţionate mai sus, fiind obligat, potrivit art. 12 din Regulament, să le restituie după 14 zile. El nu s-a prezentat la termen şi nici după ce a fost somat, la data de …

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)

În drept, îmi întemeiez cererea pe dispoziţiile art. 1560-1571 Cod civil, dispoziţiile art. 67 alin 1 şi 2 din Legea nr. 334/2002 republicată în M. Of. nr. 132 din 11/02/2005.

În dovedirea cererii, înţeleg să mă folosesc de proba cu următoarele acte:

- fişa-contract,
- plicul cititorului,
- fişele cărţilor,
- regulamentul bibliotecii,
- dovada notificării prin somaţie.

Anexez în xerocopie actele mai sus menţionate şi mă oblig să prezint originalele dacă vor fi solicitate.

Depun prezenta acţiune în dublu exemplar, precum şi dovada achitării sumei de … reprezentând contravaloarea taxelor de timbru şi timbru judiciar.

Domnului Preşedinte al Judecătoriei Târgu-Mureş,

Data Semnătura

Some Aspects Concerning the Legislative Agreements Between the Public Library and Readers

Abstract

The purpose of this paper is to offer to all those interested some clues concerning the legislative agreements concluded between the public library and readers, because the knowledge of those agreements must be considered a *sine-qua-non* condition for a better partnership.

Because the agreements are not always discharged – and probably the most frequent offence refers to non-observance of the specified term of returning books – there are some penalties that must be applied. The paper presents the different stages that must be followed, before applying those penalties.

There are also some suggestions concerning the library legislation that refers to a better co-operation between library and its readers.

BDD-A19328 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:32 UTC)